

УДК 82

ISSN 0352-2423

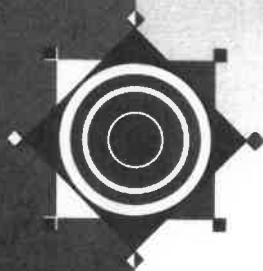
СПЕКТАР

год. XXXVI

72/2018

БЛАЖЕ КОНЕСКИ
(1921 – 1993)

**70 ГОДИНИ ОД ОБЈАВУВАЊЕТО НА
ПРВАТА СТИХОЗБИРКА „ЗЕМЈАТА И ЛЉУБОВТА
(1948) И 25 ГОДИНИ ОД СМРТТА**

**МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ
НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА
СКОПЈЕ**

СПЕКТАР	год. 36	бр. 72	стр. 1-219	Скопје, 2018
SPEKTAR	vol. 36	no. 72	pp. 1-219	Skopje, 2018

„СПЕКТАР“ МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРНА НАУКА
Институт за македонска литература, Скопје

СПЕКТАР	год. XXXVI	бр. 72	стр. 219	Скопје, 2018
---------	------------	--------	----------	--------------

Редакција:

д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева (Македонија, главен и одговорен уредник);
д-р Владимир Бити (Австрија), д-р Петар Иваниќ (Словачка),
д-р Лех Мјодински (Полска), д-р Горан Калоѓера (Хрватска),
д-р Марија Проскурнина (Руска Федерација), д-р Намита Субито (Словенија),
д-р Валентина Миронска-Христовска (Македонија)
д-р Славчо Ковилоски (Македонија, секретар)

Сите текстови се рецензирани

Излегува двапати годишно

Министерство за култура на
Република Македонија

Изданието е објавено со материјална поддршка на Министерството за култура
на Република Македонија

Адреса:

Институт за македонска литература
(за списанието „Спектар“)
Григор Прличев 5, п.фах 455
1000 Скопје
тел./факс (02) 3220-309

електронска верзија на списанието
<http://iml.edu.mk/index.php/izdanija/megjunarodni-spisanija/spektar>

Скопје, 2018

SPEKTAR	Vol XXXVI	№ 72	pp. 219	Skopje, 2018
---------	-----------	------	---------	--------------

Editorial board:

Loreta Georgievska-Jakovleva (Macedonia, Editor in Chief),
Vladimir Biti (Austria), Peter Ivanič (Slovakia), Lech Miodynski (Poland),
Goran Kalogjera (Croatia), Maria Proskurina (Russia),
Namita Subito (Slovenia), Valentina Mitrovska-Hristovska (Macedonia),
Slavcho Koviloski (Macedonia, Secretary)

All submissions are peer reviewed

Published twice a year

Ministry of Culture
of the Republic of Macedonia

This issue is supported by Ministry of Culture of Republic of Macedonia

Address:

Institute of Macedonian Literature
(for Spektar)
Grigor Prilev 5, POB 455
1000 Skopje
Republic of Macedonia
phone/fax ++389 2 3220-309

e-version of journal at:
<http://iml.edu.mk/index.php/izdanija/mejunarodni-spisanija/spektar>

Skopje, 2018

СОДРЖИНА / CONTENT

БЛАЖЕ КОНЕСКИ – ПОЕТ НА НЕМИРНО ВРЕМЕ д-р Маја Јакимовска-Тошиќ	7
БЛАЖЕ КОНЕСКИ – А ПОЕТ OF TURBULENT TIMES Maја Jakimovska Tosikj	7
(З)ОУПОТРЕБА НА ПОЕЗИЈАТА: ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ И КОНЕСКИ д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева	11
(AB)USE OF POETRY: POLITICAL PARTIES AND KONESKI Loreta Georgievska-Jakovleva	11
„ПРЕОБЛЕЧЕН ВО ТОНОВИ“ (ИЛИ ЗА КОНЕСКИ И МУЗИКАТА) д-р Ана Мартиноска	33
WRAPPED IN TONES (Or, On Koneski and the music) Ana Martinoska	33
ОПОВОДЕЦОТ КОНЕСКИ д-р Весна Мојсова-Чепишевска	53
THE RINGLEADER KONESKI Vesna Mojsova-Chepishavska	53
БЛАЖЕ КОНЕСКИ МЕЃУ КУЛТУРНИТЕ СВЕТИЦИ НА ЕВРОПА д-р Соња Стојменска-Елзесер	59
BLAZHE KONESKI AMONG THE CULTURAL SAINTS OF EUROPE Sonja Stojmenska-Elzaser	59
РОДНИОТ КРАЈ КАКО ИНСПИРАЦИЈА ЗА БЛАЖЕ КОНЕСКИ д-р Славо Ковилоски	69
BLAZHE KONESKI'S BIRTHPLACE AS INSPIRATION FOR HIS PROSE AND POETRY Slavcho Koviloski	69

ДИЈАЛОГ СО КОНЕСКИ д-р Мипел Павловски	87
DIIALOGUE WITH KONESKI Mishel Pavlovski	
КОНЕСКИ И МАКЕДОНСКИОТ 19 ВЕК д-р Валентина Мироска-Христовска	95
KONESKI AND THE MACEDONIAN 19TH CENTURY Valentina Mirovska-Hristovska	
ОДНОСОТ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ КОН ТРАДИЦИЈАТА д-р Биљана Рајчинова-Николова	113
BLAZHE KONESKI AND ITS RELATION TO TRADITION Biljana Rajchinova-Nikolova	
ТОЛКУВАЊЕ НА ИДЕЈАТА ЗА ОСАМЕНОСТА ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ д-р Јасмина Мојсиева-Гушева	133
INTERPRETATION OF THE IDEA OF LONELINESS IN BLAZHE KONESKI'S POETRY Jasmina Mojseva-Gusheva	
МЕЛАНХОЛИЈАТА ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ д-р Славица Србиновска	145
MELANCHOLY IN BLAZHE KONESKI'S POETRY Slavica Srbínovska	
ЗАЛОЖБИТЕ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА СПРОТИ <i>ЗЕМЛАТА И ЉУБОВТА</i> И ПО НЕА д-р Димитар Пандев	159
BLAZHE KONESKI'S STRUGGLES FOR THE MACEDONIAN LANGUAGE AND LITERATURE AGAINST <i>THE LAND AND LOVE</i> AND AFTER Dimitar Pandev	
БЛАЖЕ КОНЕСКИ – <i>ЗЕМЛАТА И ЉУБОВТА</i> (1948) – ЗА КОЛЕКТИВНИОТ МЕНТАЛИТЕТ И НАЦИОНАЛНОТО СЕБЕСОЗНАНИЕ д-р Луси Караниколова	167
BLAZHE KONESKI – <i>THE LAND AND LOVE</i> (1948) – ON PATRIOTIC MENTALITY AND NATIONAL SELF-CONGITION Lusi Karanikolova	
СТИЛИСТИКА НА ПРИЛОГОТ ВО <i>ЗЕМЛАТА И ЉУБОВТА</i> д-р Лиљјана Пандева	187
STYLISTIC FEATURES OF ADVERBS IN <i>THE LAND AND LOVE</i> Liljana Pandeva	
НАВКАТА И ПОЕТСКАТА ЕВОЛУЦИЈА НА КОНЕСКИ м-р Стефан Марковски	195
KONESKI'S SCIENTIFIC AND POETIC EVOLUTION Stefan Markovski	
НАЈНОВОТО ДЕЈЛО НА ЈОВАН БАШЕСКИ д-р Вера Стојчевска Антик	205
THE LATEST WORK OF JOVAN BASHESKI Vera Stojchevska Antikj	
НАУЧЕН СОБИР ЗА БЛАЖЕ КОНЕСКИ д-р Сарита Трајанова	217
SCIENTIFIC CONFERENCE ABOUT BLAZHE KONESKI Sarita Trajanova	

Луси Караниколова-Чочоровска
Филолошки факултет
Универзитет „Гоце Делчев“
Штип

**БЛАЖЕ КОНЕСКИ – „ЗЕМЈАТА И ЛЌУБОВТА“ (1948) – ЗА
КОЛЕКТИВНИОТ МЕНТАЛИТЕТ И НАЦИОНАЛНОТО
СЕБЕСОЗНАНИЕ**

РЕЗИМЕ

Стихозбирката „Земјата и љубовта“ (1948) за која годинава македонската културна и научна јавност обележува 70 години од првото публикување, според мотивите на 13-те песни покажува доминантно патриотска настроеност. Заправо, мотивите на песните се татковински, а идејата патриотска. Како и да се изразиме, можеби нема да речеме ништо ново по однос на раната поезија на великанот на македонската култура на 20 – от век – Блаже Конески. Такво е чувството, таков е впечатокот кога треба да се „толкува“ Конески, иако секој повторен пристап кон неговата поезија одново возбуждува. Предизвикува и никогаш не е ниту напорно ниту здодевно.

Оваа статија прави обид за пристап кон колективниот (читај: националниот, македонски) менталитет во 13-те песни од поетската книга „Земјата и љубовта“, каква што е таа во своето издание од 1981 - та година. Анализата не подразбира третман на татковинскиот мотив, зашто тоа на македонскиот читател му е познато уште од неговите рани училишни години. Нашиот напор се сведува на приказ и третман барем на по една строфа од секоја песна во оваа поетска книга, според тоа колку во неа, во нејзините стихови е „видлив“ македонскиот национален менталитет. Немаме повисока амбиција освен да покажеме дека националниот менталитет присутен, односно сеприсутен, овде, во „Земјата и љубовта“ е всушност само одглас, само реакција на поетовото високо национално себесознание.

Клучни зборови: менталитет, патриотски менталитет, национално себесознание, татковина, „земјата и љубовта“.

1. ПРИСТАП

Стихозбирката „Земјата и љубовта“ првпат излезе од печат во 1948 – та година, во издание на Државното книгоиздателство на Македонија. Според белешките на Блаже Конески, „(...) во неа беа вклучени и поемите „Мостот“ и „Средба со Жинзифов“, која подоцна, значително прередактирана на некои места, беше објавена повторно во збирката „Песни“. „Весела песна“, „Полноќ“ делум и „Илинденски мелодии“ (посебно песните 3 и 6), вели натаму Конески, потекнуваат од времето кога се настанати песните од циклусот „Од стариот нотес“. Другите песни се од периодот 1945 – 1948 г. Во изданието од 1981. поправив два – три стиха во циклусот „Дојран““ (Конески, 1990: 400).

Оваа книга за која годинава македонската културна и академска јавност обележува 70 години од првото публикување, според мотивите на 13-те песни покажува доминантно патриотска настроеност. Заправо, мотивите на песните се татковински, а идејата патриотска. Како и да се изразиме, веројатно нема да речеме ништо ново по однос на раната поезија на великанот на македонската култура на 20 – от век – Блаже Конески, која тогаш беше прифатена со воздршка и извесна скепса.

Оваа статија прави обид за пристап кон колективниот (читај: националниот, македонски) менталитет во 13-те песни од поетската книга „Земјата и љубовта“, каква што е таа во своето издание од 1981 - та година. Анализата не подразбира третман на татковинскиот мотив, при сè што тој е доминантен, од проста причина што тоа на македонскиот читател му е познато уште од неговите рани училишни години. Нашиот напор се сведува на приказ и третман барем на по една строфа од секоја песна во оваа поетска книга, според тоа колку во неа, во нејзините стихови е „видлив“ македонскиот национален менталитет. Немаме повисока амбиција освен да покажеме (се разбира, не мора да докажеме) дека националниот менталитет присутен, односно сеприсутен, овде, во „Земјата и љубовта“ е всушност само одглас, само реакција на поетовото високо национално себесознание.

2. ЗА КОНЕСКИ И „ЗЕМЈАТА И ЛЌУБОВТА“

Мноштвото огледи, коментари, критики и прилози по однос на стихозбирката „Земјата и љубовта“ за заеднички именител го имаат фактот дека имено, станува збор за првенствено патриотска лирика, која не останала имуна на соц – реалистичките тенденции на времето во кое е создавана. Не изостануваат ниту искажувањата кои се безмалку задолжителни кога е во прашање поезијата на Конески, а важат и до ден денешен дека, имено, колку и таа поезија да е татковинска, личниот белег на авторот, искреноста, доживеаноста и секако незаобиколната и секогаш присутна „едноставност“, толку иманентна на неговиот поетски дискурс редовно се подвлекуваат. И секогаш, посебно се истакнува значењето на антологиската песна „Тешкото“.

Откако ќе забележи дека „Блаже Конески се јавува веднаш по ослободувањето со т.н. прва генерација македонски поети“, Душко Наневски констатира дека: „Во збирката „Земјата и љубовта“ (1948) ги воспева првите мигови на слободата. Меѓутоа, треба да се рече, дека во тоа време на доминантно влијание на Горки и Мајаковски, тој, како поет со реална призма и со свој поетски тон, уште тогаш пројави нешто оригинално, особено во осмислувањето на симболите и сликите на настаните, поради што имаше мислење дека е церебрален поет (...) Навистина и во неговите стихови има многу ентузијазам, идеали, револуционерна романтика, но не треба да се заборава дека дека тоа е и патос на едно херојско време, кога, во колективен занес, и во животот губеа значење личните трауми и човечките трагедии“ (Наневски, 1977: 182).

Во истата смисла, по однос на раната поезија на Конески се изразува и Александар Спасов. И според него, „(...) во поемата „Мостот“ (објавена во 1945, заб. наша) и во стихозбирката „Земјата и љубовта“ доминираат колективистичките инспирации, типични за првата фаза на нашата поезија. Во созвучје со општата лирска атмосфера на тоа време, и во обете книги поезија на Конески основно се присутни реминисценциите за ропското минато на македонскиот народ („Тешкото“, „Илинденски мелодии“) и за неодамна одминатите борби за слобода (баладата „Сончева колона“). Потоа, тие ја изразуваат радоста од победата („Пролетна песна“) и одушевеноста од еланот во обновата и изградбата на земјата („Утро“, поемата „Мостот“). Во овој тематски круг посебно место заземаат песната „Тешкото“ и поемата „Младост“. Антологиската и

многу популарна песна „Тешкото“, подвлекува Спасов, е еден од најимпресивните и најсилни поетски симболи на трагедијата на македонскиот народ во долгиот наниз на ропски векови и на неговиот непресеклив и страстен копнеж кон слобода, радост и среќа“ (Спасов, 1973: 413,414).

Георги Сталев ја претставува раната поезија на Конески пред хрватската книжевна јавност кратко, ефектно и објективно, притоа задржувајќи се на значењето на антологиската „Тешкото“: „Појавата на првите збирки поезија на Блаже Конески критиката ги дочека со строги забелешки и скепса по однос на поетските можности на овој автор. Квалитативниот скок од првите песни до „Везилка“ не бил ниту случаен ниту изненадувачки. Незаобиколна песна во тој развој е „Тешкото“, за која е речено: Понесен од богатата содржина на македонското традиционално оро, наречено „Тешкото“, поетот „Блаже Конески го изразил своето чувство на гордост што произлегува од стоицизмот на македонскиот народ во текот на повеќе вековното страдање. Преку оро то поетот ја прикажува македонската земја, нејзиното богатство, силата на нејзината природа, и како контраст – нејзината благост и дарежливост. И човекот во таа земја, некогаш покорена, мачена, угнетувана. Оро то е македонскиот живот низ вековите, а играчите генерациите кои на своите плеќи ги носеле тиранијата, немаштијата, ропството. Но тие се и оние што биле способни да востанат на Илинден, а потоа и во новото, наше време“ (Сталев, 1988:194,195).

Во сиот тој богат и речиси монотипен третман на поезијата на Конески од периодот веднаш по Втората војна, најопстојно ни се чини контекстуалното позиционирање на поетите од тоа време што го прави Димитар Митрев. Имено, тој зборувајќи за оваа фаза од развојот на македонската поезија најнапред го подвлекува сè поизразениот феномен на тенденциозно дистанцирање од поетскиот фолклор на начин што неговите корени се можеби латентно присутни, што ќе рече дека континуитетот е загарантиран, но „(...) притоа, секогаш доминантен е личниот став на поетите и нивниот стремеж за создавање нов стих, за барање нови образи и разнообразие во ритмиката“ (Митрев, 1970: 38)

Зборувајќи за мотивската разновидност и стилска свежина што ја носат претставниците на првата повоена македонска поетска генерација Блаже Конески, Славко Јаневски и Ацо Шопов, Митрев ја истакнува речиси неминовната преокупираност со тогаш современата македонска стварност, за притоа, да се задржи на белезите на поетиката на Конески, која остана таква до крајот на

неговиот поетски век. Во таа смисла Митрев ќе рече: „Блаже Конески уште со своите први песни ѝ приоѓа на таа тематика (од современата македонска стварност, заб.наша) со еден целосно изграден авторски однос“ (Митрев, 1970: 38).

Митрев е и еден од првите македонски критичари кои дава релевантни квалификации по однос на поетскиот стил на Конески, доловувајќи го, со нему својствениот критичарки вокабулар речиси најсуштвеното во тој поетски исказ: искреноста, чувственоста и доживеаноста, било да се работи за патриотска или пак за интимна лирика. Во таа смисла Митрев ќе забележи: „Тој, оттогаш до сега, неизмено се стреми да долови само она што е од него длабоко проживеано и прочувствувано и секогаш на основата на една завршена психолошка правда“ (Митрев, 1970:38)

Ни се чини мошне вредна оваа квалификација на Митрев, од проста причина што сметаме дека вербално солидно го вообличува она за што на опитниот и читателот Македонец секогаш му недостигаат доволно зборови: чувството, искреното чувство во неговата поезија кое е „подадено“ во форма и по таков начин што предизвикува задолжителен ефект врз читателот. Митрев зборува и за извесна рационалност во поезијата на Конески, за рефлексивност во неговата лирика, но ја потенцира секогаш јаката врска што таа мисловност ја има со емоцијата од која всушност и се раѓа: „Кај него, вели Митрев, има поодделни стихови што повеќе се примаат како оригинални хрумвања на мислата, одошто како поезија, туку неговата поезија како целина е далеку од самостојна рефлексивност и тоа во онаа смисла кога рефлексивноста означува прогонување на секакво чувство“ (Митрев, 1970: 39)

Се задржуваме на овие квалификации на Митрев по однос на чувственоста, односно мисловноста во поезијата на Конески зашто, иако се изречени со можеби за денешни критеристички мерила анахрон вокабулар, тие, сметаме дека мошне многу стануваат релевантни по однос на нашата „проценка“ на раната патриотска лирика во книгата „Земјата и љубовта“ од гледна точка на колективниот (=патриотскиот, националниот) менталитет. Зашто имено, во кусиот простор на стихот кој и онака налага вербална оскудност, патриотизмот, националното чувство во овие песни е искрено изречено, со длабока и очигледно доживеана емоција така што тоа е загарантирано до таа мера што во секоја од 13 – те песни во оваа стихозбирка се наидува на стихови кои звучат тестаментално.

Еве што вели и самиот Конески за поезијата од стихозбирката „Земјата и љубовта“, во разговорот што со него го води Цане Андреевски на 03.07.1985 година, цели 37 години од нејзиното прво објавување, особено по однос на речиси задолжителната квалификација дека таа е создавана според соц – реалистички мерила: „Мислам дека во тие работи морало да се одразува она што можеме да го наречеме дух на времето. Друго е прашањето дали ќе го определиме тоа со некаква етикета, како што е, на пример, социјалистичкиот реализам. Што се однесува до мене, сигурно, и за мене беше важна социјалната тема. Времето беше такво што во опитот на војната навистина таа тема се јавуваше како доминантна, независно од тоа дали, можеби, и се инсистирало на таа тема. Но, и самиот автор беше психолошки упатен на тоа да бара некои теми со поопшто значење “ (Андреевски, 1991: 210,211).

Доминантно патриотскиот мотив во оваа своја стихозбирка Конески го смета колку за долг спрема епохата толку и за свој личен порив: „Во секој случај, вели Конески, би инсистирал на тоа дека моментот беше таков што уште за некое време требаше да се чека па повторно да се сети важноста на интимните теми. Впечатокот од војната, од сето тоа страшно, што се доживеало, беше сè уште премногу голем. Од друга страна, се разбира, имаше и една идеолошка определба дека треба да се оди кон социјалната тема, па ако сакате – кон афирмирањето на поставките на социјалистичкиот реализам. И тоа, едното и другото, не можеше да не се одрази барем кај повеќето автори во тој период, особено и поради тоа што нашата литература беше кривка. Тоа беа навистина самите почетоци на нашата литература. И, требаше да помине уште време, да созрева и индивидуалниот и општествениот опит. А сепак, и во тие рамки се постигнало нешто. Затоа го истакнувам примерот со „Тешкото“ и веќе тоа може да нè исполнува со извесно задоволство“ (Андреевски, 1991: 211). Имено, при сè што Конески остана запаметен според својата човечка и поетско - научничка скромност, очигледна е, ако ништо друго, тогаш барем неговата гордост кога е во прашање исклучително моќната негова песна „Тешкото“, во која доминацијата на патриотскиот мотив, на националното, на колективното доаѓа од силата на поетскиот ум и возбудата на поетовите емоции. Тука, ако не и секаде, иако можеби не со толкава моќност и синергија, се преплетуваат: колективното со личното, разумот со чувствата...

Од морето литература што се однесува на поезијата на Конески и посебно на книгата „Земјата и љубовта“ ја истакнуваме и

стативјата на Атанас Вангелов „Поетскиот исказ на Блаже Конески“, која првенствено се осврнува кон стилските аспекти на оваа поезија.

Вангелов поаѓа од денеска веќе задолжителната значенка при проценката на поетското творештво на Конески, дека имено тоа, во сржта на својата суштина ја носи едноставноста: „Обично, едноставноста се определува како висока, ако не и главна вредност на поетскиот јазик на Конески“ (Вангелов: 1995: 25). Покажувајќи ја едноставноста на Конески низ повеќе методолошки постапки, Вангелов ја потенцира улогата и моќта на обичниот, говорен јазик, иманентен на поезијата на Конески, како основен концепт на таа едноставност. Сложениот процес пак на темелна анализа на т.н. силни и слаби фигурални решенија во пообемна низа песни на Конески, Вангелов повторно, мошне умешно, уверливо и транспарентно го сведува на едноставност, како клучен квалификатив на поезијата на Конески: „Силните фигури (кои инаку го искажуваат највисокиот степен на оддалечување на јазикот на поезијата од практичниот јазик) го прелеваат својот експресивен вишок во слабите, како што овие својата „слабост“ им ја приближуваат на силните. На тој начин необичното се реализира, а обичното прима необични црти. Последица на тој процес е едноставноста“ (Вангелов, 1995: 49).

Уверлив, едноставен и јасен. Таков е стилот на Конески, е заклучокот на Вангелов.

За едноставноста на јазикот на поезијата и прозата на Конески зборува и Ружа Пановска, истакнувајќи го националниот карактер на тој јазик, кој претставува природно продолжување на традицијата. И афективност на исказот на Конески, според Пановска е сведлив на едноставност: „Суштината на емотивноста се содржи во изборот на лексиката која е општонародна и општопозната, но со која се сврзуваат многу асоцијации. Оваа лексика, раководена од асоцијативни нитки е соодветно организирана и спрегната во синтаксички спој во кој доминираат глаголите и зборовните комбинации од исто или слично асоцијативно и семантичко гнездо. Асоцијативноста од овој тип е толку развиена кај Конески, што го достигнала степенот на едноставност “ (Пановска, 1975: 11).

По однос на едноставноста на својата поетика, Блаже Конески вели: „(...) Тоа е одлика на еден стил. Не е тоа одлика само моја. Мојам јас цела серија имиња да приведам што спаѓаат меѓу протагонистите на таквиот стил. И од минатото и денеска. Тоа е еден стил што можеме да го означиме со стремежот за редуцирање до најнужното. И во современата поезија кај различни народи има

многу такви поети. Јас лично мислам дека тие спаѓаат во челниот одред на современата поезија. А не одат негде на опашката. Меѓутоа, во некои поетика, што добиле можност да бидат валидни пошироко, па и се форсираат преку некои центри, особено кај нас, важат норми подруги, што да речеме автоматски етикетаат сè што е надвор од тие норми, како искажување од втор ранг. Кривицата е во тие поетика, а не во искажувањето на поетите. Поетите се искажуваат така како што ним им лежи. А некои теоретичари мислат дека го пронашле клучот за дадена епоха и дека нивната шема решава сè. Ова одговара, ова не одговара. Ова е ново, ова е старо“ (Андреевски, 1991: 257).

Многу едноставно се искажува поетот по однос на својата едноставност. Таа е човечка, творечка, поетска иманенција.

Секако дека едноставноста за која зборува и самиот Конески е резултат на внатрешната дарба на поетското суштество, што или ја има или ја нема. Таа кај него, во неговата поетика е и склоност кон „подражавање“ на традицијата, фолклорната и разговорната, но како латентно наследство, а не голо имитирање. Кога кон тоа ќе се придодаде и творечкиот импулс, нагласената емотивност (читај: афективност), чистата и чесна мисла, се доаѓа до асоцијативноста за која зборува Пановска, односно циркулирањето на „вишокот“ од силните и „кусокот“ од слабите фигурални решенија во неговата поезија, на што посочи Вангелов, чиј биланс е едноставноста.

Како и да е, емпиријата на хомосапиенсот покажа дека едноставноста е едноставна, но – до неа најтешко се доаѓа!...

3. ЗА МЕНТАЛИТЕТОТ И КОЛЕКТИВНИОТ МЕНТАЛИТЕТ

Категоријата менталитет во стручната, главно социолошко - филозофска литература од западноевропска провиниенција се третира како прилично лабилен поим, кој, разни автори го „полнеле“ со различни содржини.

Австрискиот социолог Питер Динкелбахер сугерира можен начин на истражување на менталитетот на дадена група (на пример, менталитетот на Доминиканките во јужногерманскиот и западногерманскиот простор) според „(...) реконструкција на целокупниот фонд на писмени (калуѓерски книги, повелби, правила на редот) и предметни извори (градби, уметнички дела, ракописи, употребни предмети...), при што (...), покрај општите облици и содржини типични за одреден период (...), морало да се разработи и

она што е специфично во стилот, содржината на мислење на тие жени во споредба со другите извори од истиот период и простор (...) со помош на точно испитување на јазикот и калуѓерските житија (синтаксата на зборовите, латинските цитати, односот меѓу хипотаксата и паратаксата, уделот на исказите кои го мотивирале каузалното, односно финалното, итн.) (Dincelbaher, 2009: 15).

Динкелбахер дава една синтетичка дефиниција на поимот менталитет, поточно историски менталитет, која гласи: „Историскиот менталитет претставува ансамбл на начините и содржината на мислите и чувствата што ги обележува одреден колектив во одреден период. Менталитетот се манифестира во постапките (Dincelbaher, 2009: 15). Оваа дефиниција изведена според темелни истражувања фундирани на авторитетни имиња од европската социолошка и културолошка мисла, во нејзината разложена, аналитичка варијанта претставува наша појдовна точка во пристапот и елаборацијата на патриотскиот (=националниот) менталитет во песните од стихозбирката „Земјата и љубовта“ на Блаже Конески.

Ако за најрелевантен би го прифатиле аспектот дека „менталитетот се манифестира во постапките“ и, ако при сето тоа постојано имаме предвид дека во приодот кон овој феномен не може а да нема субјективност, во смисла на отстапување од однапред зададени параметри, тогаш националниот менталитет на Конески во книгата „Земјата и љубовта“ би го подложиле на третман од ваков тип:

-Најнапред, интеракција (Динкелбахер неа ја именува како ансамбл) меѓу сите апострофирани стихови, зашто сите заедно придонесуваат за интегралност на впечатокот по однос на менталитетот, овде патриотски, национален, македонски;

-„Начинот и содржината на мислењето“ според Динкелбахер, како рационален критериум, кој „(...) треба да го означи видот свесно однесување со информациите, специфични за времето и групата“, но и „општоважечките основни убедувања, идеолошките, политичките, религиските, естетските... концепции кои ги проникнуваат одделните подрачја на религијата, културата, уметноста, итн., доколку се свесни“ (Dincelbaher, 2009: 18). Овој, од нас т.н. рационален критериум соодветствува со рефлексивноста на Конески, за која зборувааше Митрев и претставува неопходна „алатка“ за увид во колективниот (=патриотски, национален) менталитет, препознатлив за Конески, особено во апострофираната стихозбирка;

-„Начинот и содржината на чувствата“, како своевиден психолошко-емотивен критериум кој „(...) опфаќа автоматски поврзувања на вредности, односно судови за нив“, како и „ (...) областа на нерелевантните стереотипи полусвесно и несвесно поврзани со емоциите“ (Dincelbaher, 2009: 19). Во овој став на Динкелбахер препознаваме аналогија со често истакнуваната емотивност, присутна, заправо сеприсутна во вкупниот поетски опус на Конески;

-Колективот како критериум кој ја одредува категоријата менталитет, го прифаќаме како трет параметар за анализа на категоријата национален менталитет. За него, Динкелбахер вели дека: „(...) може да се простира од жителите на еден континент преку одделни народи, слоеви, слоеви, заедници, секти, професионални групи, итн. (...) Но, тој вели дека може да се говори и за индивидуален менталитет (...) за менталитет, специфичен според полот, итн.“ (Dincelbaher, 2009: 19);

Во оваа смисла, ние повеќе зборуваме за „менталитет на колективот“ или „колективен менталитет“, сеприсутен во книгата „Земјата и љубовта“ што го претставува менталитетот на еден народ, македонскиот, па и за „индивидуален менталитет“, оној на поетот, кој го одразува неговиот висок степен на национално себесознавање. Поетовиот, „индивидуален менталитет“, имплициран во стиховите од оваа поезија, во извесни, повисоки пропорции „му се покорува“ на оној параметар што се именува како „начин и содржина на чувства“.

-Времето претставува суштински, конститутивен елемент на категоријата менталитет. Тоа дозволува да се „процени“ дали некоја, односно нечија постапка, размислување или однесување можат, под претпоставка „да траат продолжено“, да се сметаат за интегрален дел на менталитетот. Всушност, токму ваквото „продолжено траење“ на постапките, размислувањата и однесувањата ги прави нив трајни и како такви уште и манифестатори на менталитетот.

-Менталитетот се манифестира во постапките, бидејќи „(...) секоја постапка искажува нешто за менталитетот што стои зад него; тој менталитет за нас станува достапен само со помош на интерпретација на трагите што ги остава таа постапка (=историските извори)“ (Dincelbaher, 2009: 20). Постапките пак, за да станат своевиден показател на менталитетот неминовно треба да се повторуваат и да траат низ времето.

Под „колективен“ (=национален) менталитет го подразбираме начинот на мислење и однесување на еден народ што живее на

определен простор и во определено време. Колективниот, односно националниот менталитет го подразбира заедничкото потекло на членовите на една општествена и национална заедница, потоа, заедничкото историско наследство, традицијата, културата и културните придобивки. Станува збор за елементи на т.н. национален или колективен менталитет што се негуваат и се пренесуваат од генерација на генерација и му даваат белег, му припишуваат карактеристики на еден народ, на членовите на една национална заедница според кои тие се одликуваат, односно разликуваат од други народи. Белезите на менталитетот се, во крајна линија и белези на идентитетот. Оттука, колективниот/националниот менталитет е во тесна врска, или можеби поточно произлегува од националниот идентитет и обратно.

Ентони Смит ги набројува следниве својства на националниот идентитет:

„а) Историска територија/татковина: т.е. сфаќање според кое нациите се територијално омеѓени идентитети кои имаат потреба од сопствена татковина;

б) Исти митови и историски сеќавања;

в) Иста масовна и јавна култура, бидејќи припадниците на нациите делат иста масовна култура и исти митови и сеќавања;

г) Исти законски права и должности на сите припадници на нацијата во рамките на ист правен систем“ (Smith, 1998: 67).

Националниот менталитет е втемелен на начелата на личниот, историскиот и културниот менталитет (и идентитет) и претставува колективна категорија. Таков го среќаваме/препознаваме во поезијата од стихозбирката „Земјата и љубовта“ од Блаже Конески.

4. КОЛЕКТИВНИОТ/НАЦИОНАЛНИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО „ЗЕМЈАТА И ЛЈУБОВТА“

Стихозбирката „Земјата и љубовта“ на Блаже Конески брои вкупно 13 песни. Патриотскиот мотив во оваа поезија е речиси

* Во 2011-та година, Македонската академија на науките и уметностите издаде Критичко издание на целокупните дела на Блаже Конески во редакција на академик Милан Ѓурчинов. Во првата книга на тоа издание, дадени се детални податоци за сите тринаесет песни од првообјавената поетска книга на Конески „Земјата и љубовта“, за видоизмените, дополнувањата на стиховите на некои песни, како и за сите технички промени и податоци што поетот ги вршел врз стиховите од оваа стихозбирка. Види: Целокупни дела на Блаже Конески, Критичко издание во редакција на Милан Ѓурчинов, Том I, Блаже Конески, Поезија, Книга прва, МАНУ, Скопје, 2011, стр. 361 – 365.

доминантен. Во некои од песните (како на пример „Писмо“ и „Полноќ“), патриотското настроение, ако не е истакнато или веднаш забележливо, тогаш се назира низ тонот и поетското настроение. Татковинското во таквите случаи е имплицитно, прикриено или латентно.

Челното место во оваа книга му припаѓа на антологиската песна „Тешкото“, една од најубавите македонски песни со татковински мотив на сите времиња. Според заглавијата, песните ја потврдуваат силно нагласената патриотска нота, а нивниот технички редослед на прв поглед не покажува каква и да било сукцесивност или линеарна семантика. Тоа и не е за очекување во еден поетски дискурс, но нивната подреденост има своја внатрешна логика. Во оваа смисла, самиот Конески ќе рече: „Јас оние текстови што имам да ги објавам, обмислено ги подредувам. Не е случаен нивниот редослед во книгата. Гледам да има тука некаква врска од текст до текст. Правам некоја своја групација. После може да се случи да напишам и некој нов текст и да го додадам. Инаку, нешто особено да менувам? Не. Таква потреба не сум почувствувал, бидејќи веќе кога текстовите биле напишани, јас сум се потрудил да им дадам некое место во збирката. Тоа е обмислено доволно. Прекројување не треба да се очекува. Или може да се очекува во некоја мала мера. Некои песни кореспондираат повеќе меѓу себе и така ги редам. Механички не ги поставувам“ (Андреевски, 1991:234,235).

Во поезијата од стихозбирката „Земјата и љубовта“ го анализираме колективниот (=патриотскиот, националниот, македонскиот) менталитет. Притоа, анализата ја подразбира секоја една песна во целост, а акцентот се става на само една строфа, како репрезентативна во показот на тој и таков менталитет. Технички модел на анализа се критериумите: емотивен (=чувствен) и рационален (=мисловен) параметар, потоа категоријата колектив, присутна во нив, како и факторот време, како осигурувач на продолженото траење на, во случајов колективниот менталитет.

По однос на првите два параметра, кои ја квалификуваат категоријата менталитет, емотивниот и мисловниот, анализата на песните од стихозбирката „Земјата и љубовта“ покажува отстапување во смисла на неригорозно придржување кон едниот, односно другиот. Зашто имено, нема и не може да има реска, радикална граница меѓу ентитетите што би се подложиле на рационалниот или емотивниот критериум, бидејќи речиси сите, ако не и сите, едновременно содржат и свесност и несвесност и разум и чувства и логика и емоции. Иако, македонската критериумска во

оваа смисла дава предност на чувствата над мислата, заради факторот доживеаност, односно проживеаност, како врховен принцип на поетот Конески.

Имајќи предвид дека семантичката смисла на песните од оваа книга ѝ е позната на академската, па и на пошироката македонска јавност, неа ќе ја третираме како готов факт.

Песната „Тешкото“ изразува колективен/национален/патриотски менталитет. Таа е можеби најрепрезентативна во таа смисла. Нотираме чувство, мисла, колектив и време во строфата:

„И душата, чиниш, на родот мој мачен/во тешкото оро се уткала сета –/ век по век што трупал сè попуст и мрачен/од крвава болка, од робија клета, /век по век што нижел од корава мисла/за радосна челада, за слободен свет,/од песна – за љубов што гине со пискот/ко жерав во лет“. (Конески, 1990: 30)

Судејќи според атрибутите (=придавките) зачестени овде: *мачен, тешкото, попуст и мрачен, корава, радосна, слободен*, со исклучок на последните два, зашто сепак, песната завршува со оптимистичка визија, колективниот менталитет, изразен со моќна емоција и искрена, чиста и чесна мисла е одраз на ропското минато на народот и неговиот вековен копнеж за слобода. Националниот менталитет во „Тешкото“, најдобро се квалификува, ни помалку ни повеќе, токму како „тешкото“...

Оптимизмот што е очигледен, а и очекуван овде (па и во другите песни од стихозбирката) е легитимна емоција и рационално очекување во стихови со ваков карактер, кој пак, од друга страна, функционира како опонент (најчесто во популарните анализи на „Тешкото“ се нарекува контраст!) на веќе изразената тегобност.

Почнувајќи од оваа, па сè до последната песна во „Земјата и љубовта“, подвлекуваме и стихови кои, звучат тестаментално, заветувачки, а повторно се во функција на препознавање, односно одразување на колективниот менталитет:

„Пченицата твоја триж плодна ќе биде,/и животот твој“. (Конески, 1990: 31)

Во баладата „Илинденски мелодии“, патриотскиот менталитет е ставен на показ повеќе преку извесната потенцијална дејствителност, особено во последното, седмо пеење, кое го издвојуваме како најрепрезентативно. Имено, не атрибути туку глаголи го олицетворуваат повикот и подготвеноста за борба:

„Крени се, сину народен,/поведи народ поробен!“ (Конески, 1990: 34)

И во оваа подолга песна, последните стихови звучат оптимистички и тестаментално, што е заедничка карактеристика за повеќето песни од стихозбирката:

„Да ни е пролет пролетта,/да ни е наше полето,/да ни се мили селата,/да ни е радост челадта!“ (Конески, 1990: 34).

„Песната“ е песна во која освен што дискретно се чувствува духот на народната поезија, очигледен е и херојскиот колективен менталитет:

„(...)Заш не е Стојан загина/на тланик дома седејќи,/туку е Стојан загина/крвава борба водејќи:/последен куршум ифрили/последен душман умерил,/последна песна испеал - /така е Стојан загина!“ (Конески, 1990: 36).

Колективниот менталитет во песната „Писмо“ е едвај забележителен во една строфа. И оваа е една од ретките песни во оваа збирка, во која патриотскиот мотив не се препознава „на прв поглед“. Тој е присутен во заветот што поетскиот субјект му го дава на веќе починатиот во битка другар:

„Не. Нема да ја скршам/твојата силна клетва./Јас ќе се борам друже,/да стане поубав светот“ (Конески, 1990: 38).

Песната „На граница“, која го става на показ поетското доживување на непокорливоста и непоколебливоста на народот, го имплицира и колективниот, народскиот менталитет најсилно во стиховите од последната строфа:

„А кој бедем ќе го скроти/на народот бранот буен,/и кој ќе му стане спротив/кога народ ќе се сплоти/тиранството да го урне!“ (Конески, 1990: 40).

Баладата „Сончева колона“ пак, во лирско - епски манир носи слика на македонската партизанска историја, по таков начин што преку ликот на мајката на загиналиот јунак, се типизира страдањето на сите мајки и сиот народ. Мајката е носител на колективниот, страдалнички менталитет, кој меѓутоа, како и во повеќето песни од стихозбирката, се трансформира во очекуван оптимизам, за во последната строфа, стиховите, повторно да зазвучат тестаментално:

„Се лула под нив просторот сињ./Во утрин пурпур небото тоне./И светнал таму нејзиниот син/пред румен изгрев/во орлов лет.../Се гласи песна - /горите свонат,/изгрева сонце,/стапува в ред.../Сонцето оди пред таа колона!“ (Конески, 1990: 43).

„Пролетна песна“, седмата песна од оваа стихозбирка инспирира заради исконската вдахновеност на поетот, заради моќните, занаетски исклесани стихови во кои интензивна е чувственоста, емоцијата. Оваа е песна со оптимистичка настроеност

во кое патриотското чувство е и имплицитно, а интензивно и, бездруго, доминантно:

„Животот плодно ми се слеа/со тебе, таткова земјо./ В гради ко в бразда, со тивка смеа/ми никне твоето семе“ (Конески, 1990: 44).

И аманетот од последната катренска строфа е повторно оптимистички и тестаментален. И, задолжително татковински:

„На твојот народ со одот силен/и твојот занес иде. О младост, биди сив сокол крилен,/сив крилен сокол биди!“ (Конески, 1990: 45).

„Весела песна“, освен татковински менталитет, кој овде имплицитно се насетува, покажува и претставува типичен, човечки менталитет во услови на среќа. Оваа е најоптимистичката, најсреќната песна во стихозбирката „Земјата и љубовта“, каде што патриотскиот мотив се подразбира:

„Денеска многу ти се дава,/толку е убав овој ден!/Не мисли! Летни како пиле/од млада среќа окрилен!“ (Конески, 1990: 46).

Во песната „Полноќ“ поетот пее за убавините на татковинската ноќ. Овде се застапени рефлексите на поетот по однос на типично човечкото – да се воодушевуваш од богатството на ноќта и мислите што таа ги иницира во темнината и тишината:

„О мисло сободна,/чудна височина/те мами, од гради/да летнеш румена/и како звезда зорница/да се вледнеиш во ведорница“ (Конески, 1990: 47).

Песната „Утро“ е четврта по ред песна со нагласено оптимистичко настроение. Во неа е изразена радоста на поетот, односно лирскиот субјект од градењето и постепено растеење на неговиот дом. Иако навидум мотивот е личен, препознатлив е во овие стихови и татковинскиот, патриотскиот, а преку него и радоста поетска и човечка од растеењето и градењето на домот, односно татковината:

„Мајсторе, слушај ме, чинам/ја сидаш кукава, друже,/не на полјанката пуста/ами во мојата душа“ (Конески, 1990: 48).

Песната „Караорман“ ќе си дозволиме да ја оквалификуваме како историско – патриотска. Имено, низ алегоричниот дијалог на Караорман и Славеј Планина се алудира на тешкото македонско историско минато, под Османлиите и од Втората светска војна. И тоа е аспект на патриотскиот и колективен менталитет, кој се обидуваме овде да го предочиме:

„Жалба ми е лична невеста/што ја клети Турци загубиле./Жалба ми е млада партизанка/што ми падна во борба крвава./Јас на живот двете ги заљубив/и двете ми мене загинае“ (Конески, 1990: 50).

Песната „Охрид“ пак е рефлексивно - патриотска. Или, можеби поточно би била квалификацијата дека таа е помалку патриотска, а повеќе татковинска. Таков е и личниот поетов, односно колективниот менталитет што песната во себе го имплицира. Низ модифицирана словенска антитеза, ставен е акцент на убавините на Охрид, како средство за изразување на моќта на езерото, на природата, а преку него и моќта на татковинската љубов. И во оваа песна, последните стихови прозвучуваат тестаментално:

„О таква сила! Да можеш така/во занес бескрај сет да тонеш!/
Да можеш таков глас да имаш,/над бурни водје да засвони,/од сури
ридје да се рони!“ (Конески, 1990: 52).

Последната песна од стихозбирката „Земјата и љубовта“, „Дојран“ е всушност подолга поема составена од седум одделни пеења, секако заемно поврзани. Она што прво се забележува овде е, постоењето своевидна поетска рамка, со првото и последното пеење, зашто почнува со убавините на девојката и завршува со неа. Имено, станува збор за интимна љубов, која се чини, како мотив е вметнат за да се истакне татковинската љубов, но направено е и своевидно поврзување и поистоветување на убавините на девојката со убавините на Дојран (читај: татковината!). Каде го гледаме татковинскиот, патриотскиот менталитет овде? Имено, тој е присутен во изразеното чувство, во јасната мисла дека целта поетова е да се зборува за убавината и љубовта спрема девојката, спрема градот на езерото, спрема татковината. Таа патриотска мисла и смисла е силно изразена во оваа поема, низ прецизни и мајсторски стихови. Се чини, оваа песна конечно го потврдува, можеби најексплицитно насловот на целата поетска збирка „Земјата и љубовта“.

5. КОМЕНТАР

Заглавието на стихозбирката „Земјата и љубовта“ го најавува националниот/патриотскиот/колективниот менталитет што може да се препознае во нејзините стихови. Тој е на очиглед во сите тринаесет песни, иако не секогаш јасно и прецизно може да се посочи преку конкретните стихови. Не го велíme ова само затоа што љубовта на Конески кон татковината, кон родниот јазик и родната земја, кон македонската култура ни е позната и пословично се пренесува низ младите македонски генерации. Особено во нашето современе.

Го потенцираме тој патриотски менталитет, едновременно национален и колективен, а изразен од поетот Конески многупати и конкретно овде, во „Земјата и љубовта“, зашто имено, ако менталитетот се препознава во постапките, тогаш тој е видлив во поетските постапки на поетот, потоа и раскажувачот, научникот и човекот Конески. Присутен е тој, иако латентно што е сосема легитимна уметничка, естетска литерарна постапка, во стиховите од сите песни во оваа негова поетска книга. Можеби во „Тешкото“ има тегобна доминација. Таква веројатно има и во „Сончева колона“ и во „Караорман“. Но татковинскиот, македонскиот менталитет е едноставно силно експресивен во оптимистичките негови песни („Пролетна песна“, „Весела песна“, „Полноќ“, „Утро“) и веројатно најексплицитен (освен во „Тешкото“) во „Охрид“ и „Дојран“, каде што користи конкретни, македонски топоними и експлицитно прозборува за македонската природа, за македонската девојка и македонската убавина, воопшто. А тие категории се длабоко вкоренети во неговиот личен, поетски менталитет и интегритет.

Природата на поетскиот дискурс на Блаже Конески воопшто и особено во „Земјата и љубовта“, располага во својот простор со „прикриени“ елементи кои можат да го подразбираат културниот, односно националниот идентитет и менталитет и тоа до онаа степен што се чини како определбите на овие категории да се изведени од него. Од поезијата на Конески. Во најмала рака, тоа се оние „невидливи“ или реално непостоечки „процепи“ во неговиот поетски исказ, (најчесто ги нарекуваме латентни), кои даваат до знаење дека, авторот има потреба и се разбира, неприкосновено право да ја изрази и „извади од себе“ љубовта кон „земјата македонска“. Како „откривање на непознатото за познатото“ но и во името на „енергијата што ја вложи и прими од неа“. Зашто беше на својата земја, на својата почва. Таа љубов (и неминовната латентна болка), јасно е тоа, има Антејска димензија, чиј опфат е толку широк што опитниот читател ќе го почувствува и препознае во секој негов испишан ред - стихуван и прозен!

Она што паѓа во очи кога е во прашање доловувањето на патриотскиот/татковински менталитет во песните од „Земјата и љубовта“ е една силна и прикриена поетова болка, заедно со не толку прикриена радост и оптимизам кои се застапени во секоја од тринаесетте песни. Таа болка и таа радост ни допуштаат да го квалификуваме националниот менталитет во ова поезија како израз на богатата и хумана природа на поетот. Но, тој менталитет, веќе се

кажа, е резултат и на неговата рационалност, на јасната и чесна мисла на поетот Конески.

Националниот менталитет, дешифриран во оваа поезија е одраз и израз на поетскиот личен и национален интегритет.

Можеме да си допуштиме тоа да го потврдиме, затоа што иако зборуваме за раната поезија на Конески, создавана во услови кога патриотскиот мотив е силно фреквентен и едноставно незаобиколив, во песните од „Земјата и љубовта“ ги гледаме, ги наоѓаме - тоа може да го направи и младиот и неопитен читател – поетовата искрена мисла, силното чувство на љубов спрема родината, неговата човештина...

Нив Конески ги негуваше до својот физички крај...

ЛИТЕРАТУРА:

- Андреевски.1991. Разговори со Конески, Скопје, Култура;
Вангелов. 1995. Исказот и стварноста, Скопје, Детска радост;
Dincelbaher. 2009. Istorija evropskog mentaliteta., Podgorica,
Службени гласник. CID;
Конески.1990. Песни, Скопје, Култура;
Конески.2011.Поезија, Скопје, МАНУ, Критичко издание во
редакција на Милан Ѓурчинов;
Митрев. 1970. Огледи и критики, Скопје, НИК Наша книга;
Наневски.1977.Македонска поетска школа, Скопје, Мисла;
Пановска. 1975. Јазикот во прозата и поезијата на Блаже
Конески, Предавања на VIII семинар за македонски јазик,
литература и култура, Универзитет Кирил и Методиј;
Prošev-Oliver.2010. Egzil u makedonskoj knji ž evnosti, Zagreb,
Zajednica Makedonaca u R. Hrvatskoj;
Smith.1998. Nacionalni identitet, Beograd, Biblioteka XX vek;
Спасов.1973. Книжевното творештво на Блаже Конески, во:
Македонската книжевност во книжевната критика 3, Скопје, Мисла
(413-428);
Stalev.1988. Makedonska poslijeratna književnost, Makedonska
književnost Zagreb, Školska knjiga.

BLAZE KONESKI – “LAND AND LOVE” (1948) – FOR PATRIOTIC MENTALITY AND NATIONAL SELF-COGNITION

REZUME

The collection of poems “Land And Love” (1948), marking 70 years since the first publication for the Macedonian cultural and scientific public this year, represents the dominant patriotic position in accordance with the themes of the 13 poems. Actually, the themes of the poems are related to the homeland, and the idea is patriotic. Regardless of the way of expressing it, we might share nothing new regarding the early poetry of the giant of the Macedonian culture of 20th century – Blaze Koneski. That is the feeling, that is the impression when someone is about to “interpret” Koneski, even though every repeated approach to his poetry is exiting again. It is challenging and it is never hard or boring.

This article tries to approach the collective (read: national, Macedonian) mentality of the 13 poems in the collection of poems “Land And Love”, as it is in its edition from 1981. The analysis does not emphasize the treatment of the homeland theme, because that is something familiar to the reader since the early school years. Our effort is reduced to review of at least one verse of each poem in this collection of poems where the Macedonian national mentality is “visible”. We do not strive for greater ambition than to show (of course, we do not have to prove) that the national mentality is present, i.e. omnipresent and that “Land And Love” is just an echo, a reaction of the poet’s high national self-cognition.

Keywords: mentality, patriotic mentality, national self-cognition, homeland, “lend and love”.